
Notiser

MEDISINSK NYTT

Belønning motiverer til røykeslutt

Pengepremier kan hjelpe ansatte til å kutte røyken (N Engl J Med 2009; 360: 699 – 709). I en randomisert studie med nesten 900 deltakere fikk alle tilbud om et røykesluttprogram. Halvparten fikk i tillegg 250 dollar dersom de sluttet å røyke innen seks måneder etter at de ble med på studien, og ytterligere 400 dollar hvis de var røykfrie etter nye seks måneder.

14,7 % av dem som fikk penger, hadde sluttet ved det siste endepunktet, og 10,8 % etter de neste seks månedene igjen. Tilsvarende tall i gruppen som bare fikk tilbud om avvenningskurs var 5,4 % og 2,5 %.

Genital mononukleose

Genitale sår forekommer også hos kvinner som ikke har hatt seksuell kontakt. Som regel finner man ikke noen sikker diagnose. Men en studie fra Frankrike viser at det er grunn til å undersøke om pasienten er smittet med Epstein-Barr-virus. 13 pasienter med førstegangs utbrudd av genitale sår, uten at det var mistanke om seksuelt overførbart sykdom, gjennomgikk grundig klinisk undersøkelse, inkludert serologiske prøver og virusdyrking fra såret (Arch Dermatol 2009; 145: 38 – 45). Fire hadde primær infeksjon med Epstein-Barr-virus, én hadde Behçets sykdom, mens man hos de andre ikke fant noen årsak til sårene.

Slik genital mononukleose går over av seg selv og skal bare behandles med analgetika. En sikker diagnose kan utelukke mistanke om for eksempel seksuelt misbruk og spare pasienten for unødvendig engstelse.

TV-en som tidstyv

Unge gutter som ser mye på TV har økt risiko for å utvikle depresjon. Det viser en oppfølgingsundersøkelse av mer enn 4 000 ungdommer som ble fulgt i sju år (Arch Gen Psychiatry 2009; 66: 282 – 8). Det var også en sammenheng mellom totalbruk av ulike medier, f.eks. radio, video og dataspill i tillegg til TV, og senere depresjon. Men bruk av disse alene økte ikke risikoen.

Det var ingen sammenheng mellom mediebruk og depresjonsutvikling hos jenter. Derfor mener forskerne bak studien at TV-titting ikke er uheldig i seg selv, f.eks. gjennom at man blir eksponert for uoppnåelige forbilder, sammenhengen skyldes heller at ungdommene får for lite søvn og ikke deltar i aktiviteter som styrker ferdigheter og dermed selvfølelsen.

Heterogen respons på betainterferon

Respons på behandling med betainterferon ved multippel sklerose er vanskelig å vurdere, særlig ved anfallspreget sykdom. Derfor har man fulgt en liten gruppe pasienter nøye gjennom tre år, bl.a. ved månedlige MR-undersøkelser (Arch Neurol 2009; 66: 39 – 43).

Resultatene viser at responsen er svært heterogen: Halvparten av pasientene ble definert som respondere – dvs. en reduksjon i plakk med minst 60 % over ett semester. Hos noen få kom effekten først etter lengre tid, mens andre responderte bra til å begynne med for så å bli dårligere igjen. Forskerne bak studien mener man bør gjøre hyppigere MR-undersøkelser det første året for å avgjøre hvem som har effekt av behandlingen.

Kognitive evner og psykiske lidelser

Lavere IQ som barn øker risikoen for schizofreni, depresjon og angst senere i livet (Am J Psychiatry 2009; 166: 50 – 7). Funnene er basert på data fra en longitudinell undersøkelse av over 1 000 personer født 1972 – 73 i Dunedin, New Zealand. Disse har jevnlig møtt til omfattende undersøkelser, og frafallet har vært minimalt. I motsetning til i tidligere undersøkelser fant man her ingen sammenheng mellom lavere IQ og misbrukstilstander.

Forholdet mellom IQ og psykiske lidelser kan forklares på flere måter. Personer med lavere kognitive evner kan ha større vanskeligheter med å beherske vanskelige livssituasjoner, mindre kunnskap om psykisk helse eller høyere terskel for å søke hjelp. Det kan også være felles årsaker, f.eks. genetiske faktorer, som disponerer både for lav IQ og enkelte psykiske lidelser.

Behandling av overvekt reduserer inkontinensplager

I en studie publisert i *The New England Journal of Medicine* (2009; 360: 481 – 90) fikk en gruppe overvektige kvinner som var plaget med inkontinens ukentlig oppfølging etter mål fra et vektreduksjonsprogram for diabetikere. Kontrollpersonene fikk bare generell informasjon om helse og livsstil, mens begge gruppene fikk instruksjon i øvelser mot inkontinens.

Etter seks måneder hadde intervensjonsgruppen gått ned i gjennomsnitt 8 kg, mot 1,5 kg i kontrollgruppen. Den første gruppen hadde signifikant færre episoder med stressinkontinens, og lavere, men ikke signifikant lavere, forekomst av urgeinkontinens. Men for begge typer var det signifikant effekt i forhold til å nå det endepunktet forskerne hadde betegnet som klinisk betydningsfullt.

Økt organdonasjon ved antatt samtykke

Lovgivningen om organdonasjon varierer fra land til land, og i flere land er det tillatt med organdonasjon etter antatt samtykke. Imidlertid er det ulik praksis hvor mye de pårørendes synspunkter blir hørt. Engelske forskere har nå gjort en systematisk litteraturgjennomgang for å se hvordan overgang til antatt samtykke har påvirket organdonasjonsraten (BMJ 2009; 338: a3162).

Studier fra Østerrike, Belgia og Singapore viser økt donasjonsrate etter at lov om antatt samtykke ble innført, men det relative bidraget fra ev. andre endringer er uklart. Faktorer som har betydning er bl.a. organtilgjengelighet, organisering av transplantasjonstjenesten, helseøkonomi og befolkningens holdning til organdonasjon. I England, der kravet er eksplisitt eller informert samtykke, var resultatene av en spørreundersøkelse i 2007 at 64 % var for en ny ordning med antatt samtykke. Dette er en økning i forhold til tidligere undersøkelser.

Menn bedre til å undertrykke sult?

Man vet lite om mekanismene bak hjernens kontroll av sultfølelsen. En amerikansk forskergruppe har undersøkt hjernen hos 23 fastende menn og kvinner ved å benytte PET-skanning (Proc Natl Acad Sci USA 2009; 106: 1249 – 54).

Deltakerne var fastende, og alle rapporterte om økt sult da de fikk se og kjenne lukten av mat de likte. Deltakerne ble så bedt om å forsøke å undertrykke sultfølelsen før det ble tatt en ny PET-undersøkelse. Endring i aktivitet ble registrert, i tillegg måtte deltakerne svare på spørsmål om sultfølelsen.

Mennene rapporterte lavere grad av sultfølelse enn kvinnene. PET-undersøkelsene viste også tydelige forskjeller, med vedvarende aktivitet i den orbitofrontale hjernebarken hos kvinnene, men ikke hos mennene.

Epilepsi etter hjerneskade

Den høye risikoen for epilepsi etter hjerneskader varer i over ti år etter skaden skjedde, konkluderer en dansk studie (The Lancet, 2009. DOI: 10.1016/S0140-6736(09)60214-2). Forfatterne identifiserte rundt 1,6 millioner barn og unge født i perioden 1977 – 2002 og fikk informasjon om traumatiske hjerneskader og epilepsi fra det nasjonale sykehusregisteret for å evaluere relativ risiko.

Risikoen for epilepsi var mer enn doblet ved mild hjerneskade og sju ganger så høy ved alvorlig hodeskade. Selv ti år etter skaden vedvarte risikoen – personer med mild hjerneskade hadde 1,5 ganger høyere risiko for epilepsi, alvorlig hodeskade økte risikoen 4,5 ganger. Risikoen for epilepsi var høyere hos personer over 15 år og høyere for kvinner enn for menn.

Publisert: 26. mars 2009. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. februar 2026.